

POSUDEK OPONENTA

Filozofické a psychologické pojetí svobodné vůle a odpovědnosti (význam svobody pro (post) moderního člověka)

Giorgia Solazzo

1. Aktuálnost (novost) tématu

Téma svobodné vůle a odpovědnosti je nadčasové, ale práce jej umísťuje do kontextu postmoderní společnosti, čímž se stává aktuálním pro dnešní akademické i praktické debaty. Autorka propojuje filozofické a psychologické přístupy, což jí umožňuje analyzovat nejen tradiční koncepty (Berlin, Fromm, Frankl, Buber), ale i jejich dopad na současnou dynamiku společnosti. Přínosem je diskuse o fragmentaci hodnot v současné době a přetrvávající ambivalence konceptu svobody, která osciluje mezi individuální autonomií a kolektivní odpovědností.

Teoretické zakotvení:

Isaiah Berlin poskytuje základ pro chápání rozdílu mezi negativní a pozitivní svobodou. Tento rámec je aktuální ve světle rostoucího vlivu technologií na autonomii jednotlivce a algoritmické manipulace.

Erich Fromm vnáší do debaty psychologický rozměr strachu ze svobody a jeho vliv na vznik autoritářství, což je obzvláště relevantní v době polarizace a populismu.

Viktor Frankl zdůrazňuje hledání smyslu jako cestu k odpovědnosti, což rezonuje v dnešní krizi hodnot.

Martin Buber přináší dialogický přístup, který je klíčový pro pochopení mezilidské odpovědnosti a solidarity v globalizovaném světě.

2. Náročnost tématu na teoretické znalosti, vstupní údaje a jejich zpracování a použité metody

Práce se pohybuje v teoreticky náročné oblasti, která vyžaduje hluboké porozumění filozofickým a psychologickým konceptům. Autorka dokazuje schopnost interpretovat a syntetizovat myšlenky klíčových myslitelů, což je náročné zejména při propojení odlišných disciplinárních přístupů.

Použité teoretické koncepty:

Berlinova dichotomie svobody: Autorka úspěšně analyzuje, jak jsou negativní a pozitivní svoboda propleteny a jak mohou být zneužity, zejména při ospravedlňování autoritářských režimů.

Frommův strach ze svobody: Práce zdůrazňuje, jak moderní společnost vytváří podmínky pro únik od svobody, což se vztahuje k fenoménu digitální závislosti nebo populistických vůdců.

Franklovo hledání smyslu: Existenciální přístup obohacuje práci o dimenzi individuální odpovědnosti, ale není dostatečně propojen se strukturálními faktory, které mohou omezovat svobodu jednotlivce.

Buberův dialogický princip: Přináší etickou dimenzi, kterou práce integruje do diskuze o mezilidských vztazích a jejich vlivu na svobodu.

Práce využívá historicko-analytickou metodu, která umožňuje sledovat vývoj konceptů svobody a odpovědnosti, a následně aplikuje syntetický přístup k jejich propojení. Chybí však jasnější vymezení metodologického přístupu ve vztahu k empirickým otázkám.

3. Formální a systematické členění práce

Práce je logicky členěna do tří hlavních částí, které odpovídají etapám analýzy – historické pozadí, analýza současné postmoderní společnosti a syntéza konceptů. Formální stránka je na vysoké úrovni, včetně precizní citační etiky a srozumitelného jazyka. Přesto by mohl být závěr více syntetizující, například shrnutím hlavních přínosů a aplikací.

Práce má jasnou strukturu, která usnadňuje orientaci čtenáře, dobře koncipovaný úvod a jasně formulované cíle. Některé kapitoly (např. o historickém vývoji svobody) jsou podrobnější než části zaměřené na praktické implikace.

4. Vyjádření k práci

Práce představuje hodnotný příspěvek k debatám o svobodné vůli a odpovědnosti, zejména díky interdisciplinárnímu přístupu. Silnou stránkou je kombinace filozofického a psychologického pohledu, která odhaluje složitost a ambivalenci pojmů svobody a odpovědnosti. Autorka ukazuje schopnost kritického myšlení a syntézy. Nicméně práce by mohla více rozpracovat praktické dopady na současné problémy, jako je krize demokracie, klimatická změna nebo digitální technologie. Celkově jde o vysoce kvalitní práci, která ukazuje schopnost autorky propojit filozofické a psychologické koncepty s moderními výzvami a přispět k hlubšímu pochopení ambivalence svobody a odpovědnosti.

Otázky do diskuze:

Jak autorka vnímá vliv digitálních technologií na koncepty svobody a odpovědnosti, jak je popisuje Isaiah Berlin a Erich Fromm?

Lze podle Franklova existenciální teorie svobody řešit problémy systémové nespravedlnosti, nebo je tento přístup příliš individualistický?

Jaké limity vidí autorka v Buberově dialogickém principu při řešení globálních krizí, jako je klimatická změna?

Jak lze aplikovat teoretické závěry práce na konkrétní právní otázky, například na problematiku odpovědnosti v kontextu umělé inteligence?

Navrhuji práci hodnotit jako **velmi dobrou**.

Petr Agha